Kastamonu İline Ait 2021 Yılı Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımların ve Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımlarının Desteklenmesi

Supporting Agricultural-Based Economic Investments and Rural Economic Investments Within the Scope of Rural Development Support of 2021 in Kastamonu

Dr. Fatih Gürel (Kastamonu Tarım ve Orman İl Müdürlüğü, Turkey)
Ph.D. Candidate Zehra Meliha Tengiz (Tekirdag Namık Kemal University, Turkey)
Ph.D. Candidate Osman İnan (Tekirdag Namık Kemal University, Turkey)

Abstract

Rural development policies aim to raise the people living in rural areas to the level of the cities in agricultural, economic, social and cultural issues and to increase their living standards. Rural areas in Turkey are areas where a significant portion of the population is engaged in agriculture. Improving the infrastructure of agricultural enterprises will increase the living standards of the people living in rural areas. Turkey should support its rural infrastructure in order to be competitive in rural development. In this sense, with the order of the Ministry of Agriculture and Forestry of the Republic of Turkey, the first 50% grant support, and the Rural Development Investments Support Program started to be implemented in the whole country with the decision of the Council of Ministers in 2011. In 2021, the support continued in two different parts under the name of agricultural-based economic investments and supporting rural economic infrastructure investments. In the study, Kastamonu province, which has an important potential, was examined in terms of rural development. The contribution of the supports provided with the program "Supporting Economic Investments Based on Agriculture within the Scope of Rural Development Supports" implemented in the province in 2021 has been evaluated. There have been 18 project applications for agricultural-based economic investments in Kastamonu province for 2021. Their total project cost is 12.8 million TL. 279 project applications were made to support rural economic infrastructure investments. The total project cost of these was 30.8 million TL.

1 Giriş

Tarım Kanununda ifade edilen şekliyle kırsal kalkınmanın amacı, kırsal alanlarda tarım ve tarım dışı istihdamın geliştirilmesi, gelirlerin artırılması ve farklılaştırılması, kadın ve genç nüfusun eğitim ve girişimcilik düzeyinin yükseltilmesine yönelik tedbirlerin alınmasıdır (Tarım Kanunu, 2006). Devlet bunu gerçekleştirmek için kırsal kalkınma program, proje ve faaliyetlerine ilişkin düzenlemeleri yapar ve kamu kuruluşları arasında koordinasyonu sağlamaya çalışır (İnan ve Konyalı, 2021).

Kırsal kalkınmanın amaçlarından bir diğeri, kırsal kesimde yaşayanların yaşam koşullarını iyileştirmek, dezavantajlı yaşam koşullarını ortadan kaldırmak ve böylece kırsaldaki kişinin göç etmesinin önüne geçmektir. Burada kırsal kalkınma politikaları ekonomik ve sosyal koşulların iyileştirilmesini sağlamakla yürütülebilir (İnan, 2001). Kırsal alanların en önemli ekonomik faaliyeti tarımdır. Tarımsal hedeflerin tutarlı bir şekilde belirlenmesi ve politikaların bunlara uygun etkin yöntemler uygulanması esastır. Günümüzdeki kırsal kalkınma yaklaşımları kaliteli, çeşitli, yenilikçi ve çevreye duyarlı üretimin teşvik edildiği, üreticilerin hayat standartlarına katkıda bulunan, kırsal ekonominin gelişmesine katkı sağlamaya odaklı olmaktadır (Gürel, vd., 2019).

Türkiye kırsal alanlarda çok çeşitli zenginliklere sahiptir. Türkiye'nin zenginliklerinden daha çok yararlanabilmek, kırsal alanlarda yaşayanların bu fırsatı kazanca dönüştürmesini sağlayabilecek ekonomik faaliyetlere yardımcı olmak kırsal kalkınmanın başlıca önemli bir konusudur.

Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı (KKYDP) kapsamında %50 hibe desteği Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımlar ve Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımlarının Desteklenmesi Programı olarak uygulamaya konmuştur. Bu kapsamda kırsal alanda gelir düzeyinin yükseltilmesi ve alternatif gelir kaynaklarının oluşturulması amaçlanmakta ve desteklemeler yapılmaktadır. Projeden yararlanabilmek için kırsal alanda yaşamak ve yatırımlarını bu bölgede gerçekleştirmesi aranan şartlardır.

Destekleme Türkiye genelindeki kırsal alanları kapsamaktadır. Kırsal alanda nüfusunun %37'sinin yaşadığı Kastamonu da destekleme projelerinden yararlanan illerimizdendir. Bu kesim çoğunlukla tarımsal faaliyetlerde bulunmaktadır. İlin tarım potansiyelinin değerlendirilerek tarımsal açıdan iyi bir şekilde desteklenmesi önemlidir. Çalışmada Kastamonu ilinin 2021 yılında yararlandığı Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımlar ve Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımları'ndan yararlanma durumu değerlendirilmiştir.

2 Literatür ve Metod

Bu çalışmada kullanılan materyalin derlenmesinde Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından yapılmış çalışmalar ve Türkiye’de kırsal kalkınma desteklemeleri ve kırsal kalkınma çalışmaları konusunda hazırlanmış tez, makale, rapor ve istatistik verilerinden yararlanılmıştır. Ayrıca önceki dönem T.C. Tarım ve Orman Bakanlığının Tarım Reformu Genel Müdürlüğü’nün sitesinde yayımlanan uygulama rehberi, satın alma rehberi, hibe sözleşmeleri, başvuru ekleri ve sıkça sorular kısımları incelenmiştir. Kastamonu Tarım İl Müdürlüğü tarafından açıklanan ve resmi sitesinde ilan edilen 2021 yılında verilen desteklemeler bu çalışmanın temel verilerini oluşturmuştur.

Literatür ve internet taramalarına dayanarak hazırlanan bu çalışmada; öncelikle Kastamonu’nun tarım ve kırsal kalkınma potansiyeline yer verilmiştir. Daha sonra Türkiye’de uygulanan ‘Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımların ve Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımlarının Desteklenmesi Programı’ ve bu program kapsamında T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Kırsal Kalkınma Desteklemeleri ele alınmıştır. Son olarak T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından kırsal kalkınma alanında Türkiye ve Kastamonu ilinde yapılan çalışmalar detaylı olarak incelenmiş, mevcut durum tablolarla gösterilip, daha sonra sonuçlar hakkında genel değerlendirmeler yapılmıştır.

3 Araştırma Bulguları ve Tartışma

3.1 Kastamonu İlinin Genel Tanıtımı

Kastamonu Karadeniz bölgesinin, batı Karadeniz bölümünde bulunmaktadır. Kuzey Anadolu’nun Karadeniz’e doğru meydana getirdiği büyük çıkıntının geniş bir kısmını kaplamaktadır (Kastamonu Valiliği, 1973). Doğusunda Sinop ve Çorum, batısında Bartın ve Karabük, güneyinde Çankırı, kuzeyinde ise Karadeniz bulunmakta olup 135 km lik sahile sahiptir. Toprak genişliği bakımından komşu illerin en büyüğüdür. Toprak genişliği 13.108 km² dir. İl yüzölçümünün %74,6’sı dağlarla, %21,6’sı platolarla ve sadece %3,8’i de ovalarla kaplıdır (İbret, 2001).

Genel olarak engebeli arazilerden oluşmaktadır. Kastamonu, Kızılırmak’ın başlıca kollarından olan Gökırmak’la kavuşmak üzere, Ilgaz dağı kütesinin kuzey yamaçlarından inen "Kastamonu suyu" veya "Karaçomak" adını alan bir akarsuyun vadisi boyunda, zemini deniz seviyesinden 790 metre yükseklikte bulunan tekne şeklinde bir düzlüğü işgal eder (Baydil ve İbret, 1999). Kuzeyinde Küre dağları, güneyinde ise Ilgaz dağları yer alır. Kastamonu, kuzeyden Karadeniz, güneyden ise İç Anadolu karasal iklimleri arasında kalan bir geçiş iklimine sahip bulunmaktadır (İbret, 2001). Merkez İlçe’de yıllık sıcaklık ortalaması 9,7 C’ dir. En soğuk geçen aylar ocak ve şubat, en sıcak geçen aylar ise temmuz ve ağustostur. Kastamonu’da yağışın aylara dağılımı oldukça düzenlidir. Kış dönemindeki yağışlar yıllık yağışın %18’ini, yaz yağışları ise %27’sini oluşturmaktadır Yağışların büyük bölümü ise bahar aylarında düşmektedir. Kastamonu ili bitki örtüsü bakımından oldukça zengindir. Küre ve Ilgaz milli parkları ülkemizin gür ormanlık alanlarındandır. Bu ormanlarda başta kayın olmak üzere karaçam, sarıçam, göknar, karaağaç, akçaağaç ve kestane gibi ağaç türleri bulunmaktadır. Genelde Karadeniz kıyısı boyunca geniş yapraklı gür ormanlar varken iç kesimlerde yaprağını dökmeyen ormanlar bulunur. İlin %58,5’i ormanlarla kaplıdır (Baydil ve İbret, 1999).

3.2 Kastamonu İlinin Tarım Potansiyeli

Kastamonu il nüfusunun %37’si kırsal alanlarda yaşamaktadır. Kırsal alanda yaşayanların %20’si Çiftçi Kayıt Sistemi (ÇKS)’ne kayıtlı üreticilerdir. Yüzölçümünün %65’inin ormanlık arazilerden oluşması, arazi yapısının engebeli olması ve birinci sınıf tarım arazilerinin az olması, sulama imkanlarının yetersizliği bitkisel üretimde çeşitliliği azaltmaktadır. Tarımsal alan yüz ölçümünün %11’dir. Bu alanların yalnızca %30’luk kısmı sulanabilir arazilerdir (TYDO, 2021).

İl geneline bakıldığında tarla bitkileri, iklimin elverişli olduğu ilçelerde meyvecilik, sebzeçilik, hayvansal üretim ve su ürünleri üretimi gerçekleştirilmektedir. Tarla bitkileri açısından incelendiğinde ilde üretim alanları her geçen yıl artmakta olan ve Türkiye toplamının %23,0’lük fiğ tohumu üretimini, %11,1’lik kenevir üretimini, %6,7’lik siyez(kaplıca) buğdayı üretimini gerçekleştirmektedir. Meyvecilik verileri incelendiğinde kızılırmak üretiminin %33,39’ü, kestane üretiminin %4,03’ü ve elma üretiminin %3,51’i Kastamonu da yetiştirilmektedir. Sebzeçilik verilerine bakıldığında ise Türkiye genelinde üretilen sarımsağın %19,68’i Kastamonu da üretilmektedir (TÜİK,2021).

Kastamonu toprak, su, bitki, hayvan ve doğal kaynaklar açısından zengindir. İl genelinde hayvancılık ekolojik şartların doğurduğu avantajlar nedeniyle tarımın en önemli kolu özelliğindedir. Hayvansal üretim açısından geniş ve elverişli yem bitkisi üretim alanları bulunmaktadır. Bu yönde kurulacak yem üretimi, et entegre tesisleri, gübre paketleme ve işleme tesisleri yatırımlarına uygun bir bölgedir. Meyvecilik ve sebzeçilik alanlarında mikro klima bölgeleri bulunmaktadır. Arıcılık faaliyetleri açısından kurulan Bal Ormanları, bu alanda yüksek ölçüde faydalanmayı sağlamaktadır. Bozulmadan korunan doğal alanları ile organik tarıma elverişli tarımsal alanlara sahiptir. Siyez, arpa, buğday gibi tarım ürünlerinin yanı sıra sarımsak, şekerpancarı gibi sanayi bitkileri üretimi hem il hemde ülke ekonomisine katkı sağlamaktadır. Ayrıca tıbbi ve aromatik bitkiler ve kesme çiçek üretimi açısından iklim şartları sayesinde avantajlı illerdendir. Tarımsal ürünlerin ülke ekonomisine katkısını daha da arttırabilmek için daha fazla katma değer yaratacak şekilde işlenmesine, depolanmasına, paketlenmesine yönelik faaliyetler uygun yatırım alanları olarak değerlendirilmektedir.

3.3 Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımların ve Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımlarının Desteklenmesi Programı

Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı (KKYDP) kapsamında 2021 yılında uygulanacak olan %50 hibe desteği ile ilgili Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımlarının Desteklenmesi Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: 2020/25) ve Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımların Desteklenmesi Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: 2020/24) 21.11.2020 tarih ve 31311 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından da uygulama rehberi, başvuru formu, işletme planı, hibe sözleşmesi, satın alma rehberleri ise 9.12.2020 tarihinde yayınlanmıştır (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, 2020a; 2020b). Tarıma dayalı ekonomik yatırımlar ile kırsal ekonomik altyapı yatırımlarına hibeye esas proje tutarı üst limitinin %50’sine kadar hibe yoluyla destek verilmektedir.

➤ Kırsal ekonomik alt yapı yatırım konuları kapsamında (Tebliğ 2020/25);

Desteklenen Alanlar ve Destek unsurları;

- Aile işletmeciliği faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik altyapı sistemleri yatırımları,
- Arıcılık ve arı ürünlerinin işlenmesi ve paketlenmesine yönelik yatırımları,
- Bilişim sistemleri ve eğitimi yatırımları (akıllı tarım uygulamaları),
- El sanatları ve katma değerli ürünlere yönelik yatırımlar,
- İpek böceği yetiştiriciliği tesisi yatırımları,
- Su ürünleri yetiştiriciliği yatırımları,
- Tarımsal amaçlı kooperatif ve birlikler için makine parkları yatırımları,
- Tıbbi ve aromatik bitki yetiştiriciliği yatırımları
- Bireysel Sulama sistemleri yatırımları (30 Ocak 2021 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlandı)
- Tütün hibe desteği kapsamındadır.

Hibe desteklerinden yararlanabilmek için yatırım konularının yeni olması, kısmen yapılmış yatırımların tamamlanmasına yönelik gerçekleştirilmesi, kapasite artırımı, modernizasyon veya teknoloji yenilenmesine yönelik yapılması gereklidir.

Bireysel olarak Kırsal kesimde yaşayan, tarımsal üretim yapan ve küçük ölçekli iş alanlarında faaliyet gösteren, Tarım ve Orman Bakanlığının ÇKS yani çiftçi kayıt sistemine veya diğer kayıt sistemlerine kayıtlı kişiler başvurabilir. Grup olarak ise Tarım Bakanlığı’nın oluşturmuş olduğu ÇKS çiftçi kayıt sistemi veya diğer kayıt sistemlerine kaydolmuş olan tüzel kişiler, yani; şirketler, vakıflar, tarımsal amaçlı kooperatif, birlik ve üretici birlikleri başvurabilir. Tarım ve Orman Bakanlığının sağladığı elektronik ortamda edys.tarim.gov.tr online başvuru linki üzerinden başvurular yapılmaktadır (Başvuru, 2020).

➤ Ekonomik yatırım konuları kapsamında ise (Tebliğ 2020/24);

- Tarımsal ürünlerin işlenmesine yönelik olan yatırımlar,
- Su ürünleri yetiştiriciliği yapılmasına yönelik olan yatırımlar,
- Tarımsal üretime yönelik sabit yatırımlar,
- Hayvansal ve bitkisel orjinli gübre işlenmesi, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik yatırımlar,
- Karar kapsamındaki tesislerin enerji ihtiyacının karşılanmasında kullanılmak üzere yenilenebilir enerji kaynakları jeotermal ve biyogazdan ısı veya lisanssız elektrik üreten tesisler ile güneş ve rüzgar enerjisinden lisanssız elektrik üreten tesisler hibe desteğinden yararlanabilmektedir.

Desteklerden yararlanabilecek olanlar ise; KOBİ düzeyinde olmak üzere; kadın, genç girişimciler ile üretici örgütlerine öncelik verilerek gerçek ve tüzel kişiler başvurabilmektedir. Bu kapsamda (Kalkınma Ajansı, 2021);

- Depolama yatırımlarında sadece çelik silo ve soğuk hava deposu desteklenmektedir.
- El sanatları ve katma değerli ürünlere yönelik yatırımlar için sadece kırsal alanda başvuru yapılabilir.
- Sera yatırımlarının en az 0,5 dekar büyüklüğünde olması gerekmektedir.
- Kapama meyve bahçesi ve sebze yetiştiriciliği alanları ile tıbbi ve aromatik bitki yetiştiriciliği konularında sulama sistemlerine en fazla 10 dekara kadar destek verilir.
- Üretici örgütleri için ülkemizde üretilen elektrikli traktörler desteklenmektedir.
- Çay ve fındık konusunda sadece yaş çay ve fındık üretiminin yapıldığı illerdeki başvurular kabul edilir.
- Tarımsal amaçlı kooperatiflerce balıkçı barınaklarına yapılacak yatırım konularına ait başvurularda 7 yıl kira süresi şartı ve mülkiyetin başvuru sahibi adına olması şartı aranmaz.
- Yatırım konularına %50 olmak üzere; 500.000 TL’ye kadar hibe verilebilmektedir.
- Arazi kiralama alarında sadece kamu kuruluşlarından olmak şartıyla, en az 7 yıllık kiralama şartı aranmaktadır. Kapasite artırımı, teknoloji yenileme ve/veya modernizasyon konusunda yapılan başvuruların inşaat işi içermemesi durumunda şahıslardan kiralınması da mümkündür.
- Proje bütçesi KDV hariç hazırlanır. KDV’nin tamamı başvuru sahibi tarafından karşılanır.
- Toplam bütçesi 20.000 TL altı olan projeler kabul edilmemektedir.
- İnşaat işleri, makine-ekipman giderleri, malzeme alım giderleri desteklenir.
- Canlı hayvan alımı hibe kapsamında değildir.

- Trafo ve jeneratör satın alımları hibe desteği kapsamında değildir.
- Demirbaş eşya, mobilya, mefruşat alımı gibi giderler ve tesisin işletilmesine yönelik hammadde veya malzeme gibi işletme giderlerine hibe desteği verilmez.
- Kendinden motorlu, tekerlekli ve/veya kendinden yürür hasat makineleri hibe desteği kapsamında değildir.

Ekonomik yatırım konularında yatırım tutarı ve destekleme oranı ise;

Ekonomik yatırım konularında hibeye esas proje tutarı; başvuruda bulunanların gerçek kişiler, tarımsal amaçlı kooperatifler ve birlikler veya tüzel kişiler olması halinde, aile işletmeleri için belirtilen yatırım konularında;

- Yeni Tesis Olan Projelerde; Yatırım niteliği yeni tesis olan başvurularda 3.000.000 Türk Lirası, (Hibeye esas tutarı)
- Tamamlama konularında; Yatırım niteliği tamamlama olan başvurularda 2.000.000 Türk Lirası,
- Kapasite Artırımı ve Teknoloji Yenileme Projelerinde; Yatırım niteliği kapasite artırımı, teknoloji yenileme veya modernizasyon olan başvurularda 1.500.000 Türk Lirası üst limitini geçemez olup, proje bütçeleri KDV hariç hazırlanmaktadır. Hibeye esas proje tutarı alt tutarı 250.000 TL'dir. 250 bin liranın altındaki başvurular kabul edilmez. Başvuruların kabul edilmesi halinde; hibeye esas proje tutarının %50'sine hibe yoluyla destek verilir (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, 2020c).

Bu programda küçük ve orta ölçekli ekonomik faaliyetlere yönelik yatırım tesisleri desteklenir. Tarım dayalı ekonomik yatırım ve kırsal ekonomik alt yapı yatırım konularında yayımlanan karar kapsamında yapılacak ödemeler için gerekli kaynak, ilgili mali yıl bütçe kanunu ile tahsis edilen ödeneklerden karşılanarak Ziraat Bankası aracılığıyla ödenmektedir.

3.4 Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımlarının Desteklenmesi Programının Kastamonu İline Katkısı

Kastamonu Tarım ve Orman Müdürlüğü tarafından 2021 yılında Aile İşletmeciliği Faaliyetlerinin Geliştirilmesine Yönelik Altyapı Sistemleri Yatırımları konusunda halen sözleşme imzalama işlemi devam etmektedir. Kastamonu ili müracaat edilen proje sayısı bakımından Konya ilinden sonra, kabul edilen proje sayısı bakımından ise Erzurum ilinden sonra Türkiye genelinde 2. sırada bulunmaktadır. Başvurusu yapılmış 233 projeye toplam maliyetin %50'si olan 15.429.231,50 TL destek sağlanması gerekirken projede olmayan giderler nedeniyle 514.749,50 TL aynı katkı olarak proje sahipleri tarafından karşılanmaktadır (Tablo 1).

Yatırım Yeri	Yatırım Konusu	Müracaat Edilen Proje Sayısı	İptal Edilen Proje Sayısı	Toplam Proje Maliyeti (TL)	Bakanlıktan Talep Edilen %50 Destek Tutarı (TL)
Kastamonu	Aile İşletmeciliği Faaliyetlerinin Geliştirilmesine Yönelik Altyapı Sistemleri Yatırımları	279	46	30.858.463,00	14.914.482,00

Tablo 1. Kastamonu Ekonomik Altyapı Yatırımlarının Desteklenmesi ile İlgili Müracaat Sayısı **Kaynak:** Kastamonu İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2021.

Yatırım Başvuru İlçesi	Sözleşmeye Bağlanan Proje Sayısı	Toplam Proje Maliyeti (TL)	Bakanlıktan Talep Edilen %50 Destek Tutarı (TL)
Ağlı	1	160.000,00	80.000,00
Araç	5	589.700,00	282.350,00
Azdavay	2	230.000,00	115.000,00
Cide	1	126.000,00	63.000,00
Çatalzeytin	1	99.950,00	49.975,00
Daday	9	986.650,00	493.325,00
Devrekani	21	2.681.250,00	1.310.625,00
İhsangazi	4	369.540,00	184.770,00
Merkez	111	14.445.450,00	7.048.225,00
Seydiler	6	618.943,00	309.472,00
Taşköprü	69	10.156.930,00	4.799.465,00
Tosya	3	394.050,00	178.275,00
Toplam	233	30.858.463,00	14.914.482,00

Tablo 2. Sözleşmeye Bağlanan Ekonomik Altyapı Yatırım Konuları ile İlgili Projelerin İlçelere Göre Dağılımı **Kaynak:** Kastamonu İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2021.

Yatırım projelerinin ilçelere göre dağılımı Tablo 2'de verilmiştir. Tablo 2'ye göre; Aile İşletmeciliği Faaliyetlerinin Geliştirilmesine Yönelik Altyapı Sistemleri Yatırımları konusunda en çok projesi bulunan ilçe İl merkezidir. Yatırımların ilçelere göre dağılımı farklılıklar göstermiştir. Hayvancılık potansiyeli ve hayvan işletme

sayıları en fazla olan Merkez, Taşköprü ve Devrekani ilçeleri Kastamonu il genelinde verilen 233 adet projenin 201 adedini almıştır. Yaklaşık olarak Kastamonu il geneli projelerin %86' sı bu üç ilçede faaliyete geçecektir. Kastamonu ilçe Merkezi ise köy sayısının diğer ilçelerden fazla olması (170 adet köyü vardır) ve ulaşım, pazara yakınlık gibi avantajları ile hibe desteklerinden en çok payı almıştır.

3.5 Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımların Desteklenmesi Programının Kastamonu İline Katkısı

Yatırım Yeri	Müracaat Edilen Proje Sayısı	İptal Edilen Proje Sayısı	Toplam Proje Maliyeti (TL)	Bakanlıktan Talep Edilen %50 Destek Tutarı (TL)
Kastamonu	18	10	12.828.197,26	6.411.098,63

Tablo 3. Kastamonu Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımların Desteklenmesi Konuları ile İlgili Müracaat Sayısı

Kaynak: Kastamonu İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2021.

Ekonomik yatırımların desteklenmesi kapsamında 18 proje sunulmuş, 2 tanesi 2020/24 Tebliğ'inin "Beş yıllık izleme süresinin ilk üç ayında aynı konuda hibe desteğinden faydalanmış olması" maddesi gereğiyle red edilmiş olup diğer 8 adet proje ise rehberde belirtilen gerekli kriterleri sağlayamamışlardır. Kabul edilen 8 proje için talep edilen hibe tutarı 6.411.099,00 TL'dir (Tablo 3.).

Yatırım Başvuru İlçesi	Sözleşmeye Bağlanan Proje Sayısı	Yatırımın Niteliği	Yatırımın Konusu	Toplam Proje Maliyeti (TL)	Bakanlıktan Talep Edilen %50 Destek Tutarı (TL)
Araç	1	Teknoloji Yenileme ve/veya Modernizasyon	Tarımsal Ürünlerin İşlenmesi, Kurutulması, Dondurulması, Paketlenmesi ve Depolanması	405.000,00	202.500,00
Devrekani	1	Yeni Yatırım	Tarımsal Üretime Yönelik Sabit Yatırımlar	4.498.057,42	2.249.028,71
Devrekani	1	Teknoloji Yenileme ve/veya Modernizasyon	Tarımsal Üretime Yönelik Sabit Yatırımlar		
Merkez	1	Teknoloji Yenileme ve/veya Modernizasyon	Yenilenebilir Enerji Kaynakları Kullanımına Yönelik Yatırımlar	959.270,06	479.635,03
Taşköprü	3	Teknoloji Yenileme ve/veya Modernizasyon	Yenilenebilir Enerji Kaynakları Kullanımına Yönelik Yatırımlar	6.959.869,78	3.479.934,89
Taşköprü	1	Yeni Yatırım	Tarımsal Ürünlerin İşlenmesi, Kurutulması, Dondurulması, Paketlenmesi ve Depolanması		

Tablo 4. Sözleşmeye Bağlanan Ekonomik Yatırımların Desteklenmesi Konularıyla İlgili Projelerin İlçelere Göre Dağılımı **Kaynak:** Kastamonu İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2021.

İlçe bazında Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımların Desteklenmesine ilişkin bilgiler Tablo 4'de sunulmuştur. İlçe de yapılan başvurularda tamamlama veya kapasite arttırımı ile ilgili yatırım bulunmamakta, 2 yeni yatırım, 6 mevcut teknoloji yenilemeye yönelik destekleme başvurusu bulunmaktadır.

Bu kapsamda 1 adet Sarımsak İşleme ve Paketleme Tesisi, 1 adet Meyve İşleme ve Paketleme Tesisi, 1 adet Hayvancılık İşletmesi Tesisi, 4 adet Güneş Enerjisi Sistemleri Tesisi ve 1 adet Teknoloji Yenileme Sağım Modernizasyonu yatırımı desteklenecektir.

4 Sonuç ve Öneriler

Son yıllarda özellikle gençlerde kırsal alanda yaşamaya yönelik bir isteksizlik bulunmaktadır ve bu da kırdan kente göçü hızlandırmaktadır. Bunun önüne geçilmesi ve genç nüfusun tarıma özendirilmesi için her şeyden önce bu sektörden istikrarlı bir gelir elde edilmesi gerekmektedir. Kırsalda ekonomik altyapının geliştirilmesi, bunun için desteklemeler yapılması önemlidir. Kırsal alanlar, buralarda yaşayan insanlara daha cazip gelecek şekilde çeşitli olanaklarla donatılmalıdır (İnan ve Konyalı, 2021). İllerin başta tarım olmak üzere kırsal alan ekonomik faaliyetleri canlandırılmalıdır.

Kastamonu ili önemli bir tarımsal üretim potansiyeli olan illerimizdendir. Yörede yetişen başta Türkiye’de ve Avrupa Birliği’nde coğrafi işaret almış olan Taşköprü Sarımsağı, buğdayın atası olarak kabul edilen ve son zamanlarda aranan bir ürün haline gelen siyez buğdayının yetişmesine elverişli bir iklime sahiptir. Ayrıca yenilenebilir enerji kaynaklarına, çeşitli yöreye özgü el sanatlarına yönelik, meyvecilik ve su ürünleri üretiminde de faaliyette bulunan ilde ürünlerin katma değerlerini artırıcı yatırımların yapılmasına ihtiyaç vardır. Bu bakımdan üretim altyapısının desteklenmesi önemlidir.

Kastamonu ilinde 2021 yılında Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımların ve Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımlarının Desteklenmesi programından desteklemeler kullanılmıştır. Bu desteklemelerin ilin gelişimine olumlu katkısı orta ve uzun vadede daha belirgin hissedilecektir. Destekleme programındaki konular oldukça kapsamlıdır. Kırsal alanlardaki ekonominin gelişmesine katkı sağlayacağı beklenmektedir.

Kastamonu Tarım ve Orman Müdürlüğü tarafından 2021 yılında Aile İşletmeciliği Faaliyetlerinin Geliştirilmesine Yönelik Altyapı Sistemleri Yatırımları konusunda halen sözleşme imzalama işlemi devam etmektedir. Başvurusu yapılmış 233 projeye toplam maliyetin %50’si olan 14.914.482,00 TL destek sağlanacağı ifade edilmektedir.

Aile İşletmeciliği Faaliyetlerinin Geliştirilmesine Yönelik Altyapı Sistemleri Yatırımları konusunda en çok projesi bulunan ilçe İl merkezidir. Yatırımların ilçelere göre dağılımı farklılıklar göstermiştir. Hayvancılık potansiyeli ve hayvan işletme sayıları en fazla olan Merkez, Taşköprü ve Devrekani ilçeleri Kastamonu il genelinde verilen 233 adet projenin 201 adedini almıştır. Yaklaşık olarak Kastamonu il geneli projelerin %86’sı bu üç ilçede faaliyete geçecektir. Kastamonu ilçe Merkezi ise köy sayısının diğer ilçelerden fazla olması (170 adet köyü vardır) ve ulaşım, pazara yakınlık gibi avantajları ile hibe desteklerinden en çok payı almıştır.

Ekonomik yatırımların desteklenmesi kapsamında 18 proje sunulmuş, 10 tanesi rehberde belirtilen kriterleri karşılamadığı, 2 tanesi ise 2020/24 Tebliğ’inin “Beş yıllık izleme süresinin ilk üç ayında aynı konuda hibe desteğinden faydalanmış olması” maddesi gerekçesiyle reddedilmiştir. Sözleşme imzalama işlemi devam etmektedir. Kabul edilen 8 proje için talep edilen hibe tutarı 6.411.099 TL’dir.

İlçe bazında Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımların Desteklenmesine ilişkin ilçelerde yapılan başvurularda tamamlama veya kapasite arttırımı ile ilgili yatırım bulunmamakta, 2 yeni yatırım, 6 mevcut teknoloji yenilemeye yönelik destekleme başvurusu bulunmaktadır. Program kapsamında 1 adet Sarımsak İşleme ve Paketleme Tesisi, 1 adet Meyve İşleme ve Paketleme Tesisi, 1 adet Hayvancılık İşletmesi Tesisi, 4 adet Güneş Enerjisi Sistemleri Tesisi ve 1 adet Teknoloji Yenileme Sağım Modernizasyonu yatırımı desteklenecektir.

Kastamonu ili kırsal alanlarda yaşayan önemli bir nüfusa sahiptir. Bu kesim çoğunlukla tarımsal faaliyetlerde bulunmaktadır. İlin tarım potansiyelinin değerlendirilerek iyi bir şekilde tarımsal açıdan desteklenmesi önemlidir. Kastamonu iline ait 2021 yılı için tarıma dayalı ekonomik yatırımlara, 18 adet proje müracaatı olmuştur. Bunların toplam proje maliyeti 23.178.330,06 TL’dir. Kırsal ekonomik altyapı yatırımlarının desteklenmesine ise 279 adet proje müracaatı olmuştur. Bunların toplam proje maliyeti ise, 24.478.20,05 TL olmuştur.

Kastamonu ilinde, tarıma dayalı yatırımlarda 2018 yılında 3.273. 951,00 TL hibe tutarındaki 63 adet olan kabul edilmiş proje sayısı, 2019 yılında 145 adet proje, 2020 yılında 137 adet proje ve 2021 yılında ise toplamda 241 adet proje ulaşmıştır. Aynı şekilde 2020 yılında 500 kişiye istihdam sağlanırken, bu sayı 2021 yılında 800’e yaklaşmıştır.

Yatırımlar kırsal alanlarda yaşayan insanlar ve bunun etkisiyle ülke ekonomisine faydalı olacaktır. Yatırımların gelecekte de devam etmesinin Kastamonu ilinin kırsal alanlarının gelişmesi için önemlidir. Bu bakımdan desteklemelerin yıldan yıla arttırılması böylece devamlılığın sağlanması gerekmektedir.

Kaynakça

- Başvuru, 2020. Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı Başvuru Ekranı. <https://edys.tarim.gov.tr/Tarim/onlinebasvuru.aspx?tip=3> (01.07.2021).
- Baydil ve İbret, 1999. “Kastamonu Şehrinin Tarihi Gelişimi ve 1924/1925 Şehir Planı Üzerine Bir Değerlendirme”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 7(1), p. 3-18.
- Gürel, Tengiz ve İnan, 2019. “Kırsal Turizm Alanında Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) Destekleri: Kastamonu Örneği”, *International Conference On Eurasian Economies*, p. 423-429.
- İbret, 2001. “Küre’de Bakır Cevheri Üretimi ve Bakır Madenciliğinin Küre Ekonomisindeki Yeri”, *I.Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri*, p. 436.
- İnan ve Konyalı, 2021. “Kırsal Kalkınmada Gelirlerin Çeşitlendirilmesi”, *TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Tarım ve Mühendislik Dergisi*, 131, p. 25-32.
- İnan, 2001. **Tarım Ekonomisi ve İşletmeciliği**. 5. Baskı, Takirdağ.

- Kalkınma Ajansı, 2021. Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımlarının Desteklenmesi Özet Bilgi Formu. https://www.yatirimadestek.gov.tr/pdf/assets/upload/dosyalar/ozet-kkydp_kirsal_altyapi_yatirimlari.pdf (05.07.2021).
- Kastamonu İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2021. Tarıma Dayalı Yatırımların Desteklenmesi Projelerinde Destek Almaya Hak Kazananlar Belli Oldu. <https://kastamonu.tarimorman.gov.tr/Sayfalar/Detay.aspx?OgeId=412&Liste=Duyuru> (05.06.2021).
- Kastamonu Valiliği, 1973. Kastamonu İl Yıllığı. Kastamonu Valiliği Yayınları, Kastamonu.
- T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, 2020a. Ekonomik Yatırımlar Uygulama Rehberi. <https://www.tarimorman.gov.tr/Duyuru/1247/Ekonomik-Yatirimlar-Uygulama-Rehberi> (02.07.2021).
- T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, 2020b. Ekonomik Altyapı Yatırımları Uygulama Rehberi <https://www.tarimorman.gov.tr/Duyuru/1251/Kirsal-Ekonomik-Altyapi-Yatirimlari-Uygulama-Rehberi> (02.07.2021).
- T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, 2020c. Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımların Desteklenmesi 2020-2021 Başvuru Dönemi Uygulama Esasları. <https://www.tarimorman.gov.tr/Belgeler/trgm/I.%20UYGULAMA%20ESASLARI%20EKONOM%C4%B0K.pdf>
- Tarım Kanunu, 2016. 5488 Sayılı Tarım Kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5488.pdf> (22.06.2021).
- Tebliğ No: 2020/24. Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımların Desteklenmesi Hakkında Tebliğ. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/11/20201121-4.htm> (15.06.2021).
- Tebliğ No: 2020/25. Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımlarının Desteklenmesi Hakkında Tebliğ. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/11/20201121-5.htm> (15.06.2021).
- TÜİK, 2021. Türkiye İstatistik Kurumu Tarım Verileri. <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr> (22.06.2021).
- TYDO, 2021. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Tarımsal Yatırımcı Danışma Ofisi Kastamonu Tarımsal Yatırım Rehberi 2021. https://www.tarimorman.gov.tr/SGB/TARYAT/Belgeler/il_yatirim_rehberleri/kastamonu.pdf (10.07.2021).